

Corina BUȚEA*

**INTERVIU CU GRIGORE CIOBICĂ – PREȘEDINTELE
ASOCIAȚIEI FOȘTILOR DEȚINUȚI POLITICI,
FILIALA BRĂILA**

***Interview with Grigore CIOBICĂ- President of the
Association of former Political prisoners of Braila***

Abstract:

Testimonies that are transmitted through oral tradition assist historians in their struggle to reveal the past. Particularly, in this case, it manages to reveal the anguish and suffering that was subjected to people during the communist period. Individual or collective memory cannot be considered a less reliable source than other historical sources. As long as a witness is still alive, the historical facts must be reviewed and taken into account. The interview that targets Grigore Ciobică manages to prove this fact.

Keywords: communism, political prisoners, memoir, Grigore Ciobică.

*

După căderea comunismului și revenirea la democrație principala preocupare a istoricilor a fost să arate lumii ce a însemnat comunismul, să identifice etapele represiunii, să dezvăluie condițiile de exterminare a deținuților politici, să descopere toate componentele sistemului concentraționar românesc. Datorită numeroaselor informații care încă nu au fost scoase la iveală, problema sistemului concentraționar românesc nu este încă definitivată, ea fiind în prezent cercetată și documentată. În mare măsură, informațiile despre aceste unități carcerale provin din memorialistică. Foștii deținuți politici au început să își publice memoriile fapt deosebit de important în cercetarea istorică, deoarece acestea au oferit informații de primă-mână privind detenția, chiar dacă le sunt specifice un puternic caracter subiectiv.

Regimul comunist a fost un regim al terorii, al represiunii care și-a văzut numai propriul interes, călcând peste oameni, peste vieți omenești numai pentru a ajunge la putere și a se menține în vârf. Victimele lui au fost atât directe, cei care au cunoscut ce a însemnat detenția din acea perioadă, cei care au murit în închisori și lagăre de muncă dar și indirecte, în memoria colectivă a poporului român care în continuare nu poate trece atât de ușor peste ce a însemnat regimul comunist pentru națiunea română.

* Masterandă anul I, *Spațiul românesc între Orient și Occident*.

În cele ce urmează veți citi un interviu realizat cu președintele asociației foștilor deținuți politici din Brăila, Grigore Ciobică. S-a născut la 10 februarie 1940, în comuna Cimisia, județul Tighina, URSS, fiu al lui Ion și Vera. Tatăl era subofițer jandarm, detașat în Basarabia iar mama casnică. A făcut clasa I în comuna Movila Miresii unde tatăl era cu serviciul (1947)- șef de post de jandarmi. Tot în 1947 tatăl demisionează din armată și se stabilește în Brăila. Din clasa a II-a până la liceu le-a făcut la Brăila. A absolvit liceul Bălcescu întrerupt și reluat după pușcărie. În 1958 a avut loc arestarea și în 1964 eliberarea. După eliberare a terminat liceul și a absolvit (1966-1971) facultatea de Agronomie din București. A fost încadrat la IAS Siliștea județul Brăila, unde 35 de ani a prestat munca de inginer dintre care 3 ani a fost director de IAS. Din 1990 a deținut funcții în cadrul Asociației Foștilor Deținuți Politici din Brăila de la consilier până la vicepreședinte iar din 2010 este președinte al Asociației.

INTERVIU CU GRIGORE CIOBICĂ:

Realizator: Buțea Corina

Data înregistrării: 18.03. 2011

Data prelucrării: 12.05. 2011

Transcriere: Buțea Corina

Conținut: Grigore Ciobică despre detenția sa politică în penitenciarul de la Galați și în lagărul de muncă de la Grădina

Care a fost motivul arestării?

Suntem în anul 1958, primăvara, moment deosebit pentru întreaga Românie deoarece trăiam plecarea rușilor, pleca armata sovietică eliberatoare. Pentru treaba asta, multor români le-au trebuit să aleagă în două direcții: unii au mers pe direcția impusă de armatele sovietice iar alții, cei mai puțini, au fost cei care s-au opus venirii rușilor și au crezut că momentul în care puteau să-i lovească era tocmai momentul când se retrăgeau. Românii, puțini la număr au considerat în momentul 1958 că este timpul în care se pot lovi cei care ne-au adus pe tancuri comunismul. Din perspectiva acestui lucru pot să amintesc că în 1956 am avut deja o contrarevoluție în Ungaria care a deschis definitiv calea spre o nouă eră - era în care comunismul poate fi lovit și chiar înfrânt. Dovadă că, dacă Europa ar fi reacționat pozitiv la lovitura dată comunismului în Ungaria, în sensul de a sprijini politic această acțiune, ar fi fost de la început comunismul dărâmat. Cum niciun stat apusean nu a luat parte, nu a luat o decizie politică față de acest eveniment, ne-am trezit foarte simplu, tancurile rusești au trecut prin sânge și oase tot ceea ce a însemnat prima rezistență în istoria comunismului contra lor. Anul 1958 ne-a adus din nou în plan dorința noastră, a celor puțini de a scăpa de ruși. În acest sens mulți dintre tinerii noștri, oameni în vârstă au reacționat într-un anumit fel.

Cât mă privește pe mine și cei cu care am fost în organizație, am zis că ar fi momentul să facem ceva, deși eram doar la 18 ani, să scriem ceva împotriva lor. Îmi amintesc de sloganul „Rușii în Rusia” era pe buzele tuturor elevilor. Atunci în 1956, menționez că înaintea revoluției din Ungaria noi am constituit o primă organizație dar ne-am oprit speriați și surprinși de faptul că undeva în Ungaria în timpul contrarevoluției au venit rușii și au sfârtecat-o, și atunci teama a fost mare. Atunci ne-am oprit în gândirea noastră și în demersurile noastre practice dar am revenit asupra acestei probleme odată cu plecarea rușilor când am zis „Acum e momentul!”. Din acel moment ne-am poziționat pe o anumită latură și anume aceea de a ne exprima: împrăștiere de manifeste, momente pe care să le alegem tocmai la sărbătorile partidului de la guvernământ PMR și atunci îmi amintesc că în lunile februarie-martie-aprilie am gândit și pregătit niște manifeste care trebuia să le aruncăm cu ocazia zilei de 1 mai ori noi am fost arestați pe 23 aprilie, deci cu vreo 7 zile înainte, singurul lucru e că din cei 6-7 oameni cu care am vorbit au avut rețineri totale rămânând în centrul acțiunii doar 3 oameni, cei care am fost și arestați.

Puteți descrie momentul arestării?

Arestarea s-a produs simultan pentru noi, neștiutori totali în materie de arestări și comploturi, probabil pentru că nu este în firea românului să comploteze, n-am avut nicio experiență, ne-au luat ca din oală și ne-am trezit pe 22-23-24 aprilie că ne-au arestat pe cei 3 care practic am încheiat cea de-a doua organizație „Vulturul negru” prima a fost numită „Bătrâna carapace”. Acum ce pot să spun eu, în momentul arestării mele era 23 aprilie 1958, eram la seară, m-am trezit în sala de clasă, menționez că am avut deja presimțirea cu 2 zile înainte că suntem filati și observați, timp în care am fost prudenți și am reușit să distrug tot ceea ce compusesem cu privire la 1 mai care trebuia să fie peste 7 zile așa încât în seara acelei zile la percheziția de acasă nu s-au mai găsit decât foițe arse în sobă pe care anchetatorii le-au scos din funingine și din care se mai putea recupera câte ceva astfel încât datorită focului au ieșit la iveală, pentru că iar repet nu suntem un popor de complotiști, un complotist notoriu trebuia să ardă, să vadă cu ochii ce se întâmplă acolo, dar noi am pus pe foc foile dar nu am mai controlat focul și ne-am trezit că s-au păstrat destule fragmente din ce am scris noi acolo, așa încât le-a fost suficient să descopere ce am scris. Este adevărat că manuscrisul adevărat, unul dintre discursurile care ar fi trebuit să le producem noi în mulțime, acela a fost distrus total, ars încât nu a rămas decât titlul pe care l-au exploatat, titlu care s-a chemat „Doamnelor și domnilor” așa era intitulat discursul și asta a fost act acuzator la care s-au mai adăugat și alte părți componente ale tuturor manifestelor care erau scrise acolo. Vă dați seama că în noaptea, în seara respectivă, am plecat de la liceu arestat, nu am știut că vor fi arestați și ceilalți 2 colegi ai mei.

Cum s-a desfășurat ancheta?

Am intrat în anchetă la Securitatea din Brăila, unde am stat o noapte, în aceeași noapte sau a doua noapte am fost acasă la percheziție, îmi

amintesc stăteam în cartierul Radu Negru. Era mașina plină, un singur deținut dar în mașină erau cel puțin 10-12 milițieni de toate categoriile iar când am coborât din mașină la colțul străzii care se găsea în partea de sud erau cel puțin 20 de milițieni, la colțul din partea vestică cel puțin 20 pentru că așa cum au fost și întrebările și ancheta în sine erau informați tovarășii care ne-au arestat, respectiv anchetatorii care trebuie să justifice prezența și acțiunea lor, ne întrebau de desanturi aeriene, americani, anglo-americani, că aveam telefoane fără fir, vă dați seama un arsenal întreg de armament, materiale, informații care ar fi trebuit să fie găsite le mine, ori nu s-a găsit nimic la percheziție decât acele resturi de manuscrise care trebuiau aruncate de 1 mai. După noaptea petrecută la Securitatea din Brăila am fost dus la Galați aici desfășurându-se ancheta. Singurul lucru care am fost inspirat să-l fac a fost să număr până la 10.000 sau 50.000, nu îmi amintesc, știu doar că în clipa în care am fost dus în mașină cu ochelari prin care să nu vezi nimic, am început să număr nu mai știu până la cât, oricum o cifră incomensurabilă, și abia când am ajuns în celula unde am fost găzduit și am pus întrebarea unde suntem, colegul de celulă a spus că suntem în Securitatea de la Galați. La Galați primul lucru a fost ancheta, repet nu am știut niciodată, nu am fost informat, nu am știut modul de reacție și atunci securiștilor le-a fost foarte ușor să asculte și să descopere adevărul. În ceea ce mă privește am recunoscut de la început ce am făcut, am fost speriat de la început și știam că putem să primim ani grei de pușcărie dar nu mă așteptam ca reacția anchetatorilor să fie dură, ce am văzut după 40 de ani în dosarul de anchetă nu corespunde adevărului, momentelor în care am fost bătut să recunosc niște probleme dar sunt într-adevăr pagini semnate de mine.

Ei probabil că în metoda lor de a lucra cred că au ascuns anumite momente din anchetă, urmând ca un dosar cu toate paginile de anchetă să aibă cursivitate, numai că aceste momente erau din când în când inserate încât să pară un tot unitar, de exemplu luni, marți, miercuri mă anchetau liniștit despre acele probleme, venea vineri și sâmbătă cu scandal despre desanturi aeriene, armament, relații cu spioni pentru care eram bătuți cum nu se mai poate și surpriza mare era și mai grozavă când anchetatorul era în fața ta și țipa și striga și tu erai cu atenția mărită la el să vezi ce năzbâtii mai întreabă și după aia un alt ciomăgaș al securiștilor intra desculț, în ciorapi, și îți trăgea cu ceva, ori un pumn sau doi după cap sau din lateral sau cu o cravașă din aia puternică, te lua prin surprindere și pur și simplu te bloca.

Când eram atent la întrebarea cu americanii, unde și cum parașutează spioni, ăla venea și te lovea dintr-o dată, te bloca și vrând-nevrând ori spuneai vreo prostie ori spuneai ce vroia el.....„aaa, deci acolo aveai legătură”, vă dați seama iar că repet nu suntem o națiune cu arma în mână, cu procese în minte și în gură și atunci neștiind cum să reacționezi, fiecare a reacționat după momentul respectiv, care a fost decisiv. A spune că securistul a stors de la mine tot ce a vrut este impropriu, a spune că eu am dat securistului numai prostii iar e impropriu pentru că nu am știut cum să resping sau să accept anumite idei puse de securist.

E adevărat că acest domn care se afla în fața mea avea experiență, eu nu aveam nicio experiență și atunci sigur că de la început se pot manifesta anumite greșeli din partea mea sau anumite rezerve care ulterior m-au costat enorm, pentru că a avea rezerve față de întrebări asta însemna bătaie, lipsă de mâncare, supunere la teroare prin lipsă de mâncare, lipsă de apă și în același timp unul din factorii determinanți în anchetele comuniste era acela că în toate celulele noastre erau dinainte plasați informatori, care prezenți sub chipul celui mai desăvârșit om care te compătinea, cum ai intrat acolo te făcea să te deschizi sufletește așa încât aproape toate declarațiile erau cumulate de anchetatori înainte ca eu să ies la anchetă.

Îmi puteți detalia activitatea informatorilor?

Îmi amintesc de unul dintre cei mai desăvârșiți turnători pentru mine a fost persoana care s-a chemat Economu din Galați, un tip care m-a impresionat de la început de cum s-a agățat de mine și a început să îmi spună cât este el de anticomunist încât în orele și zilele cât am stat în anchetă așa de bine și-a jucat rolul încât mai târziu analizându-mi întrebările și răspunsurile mele de-a lungul celor 3 luni de anchetă mi-am dat seama, când am constatat că anchetatorul pune aproape aceleași întrebări cu cele din cameră și de foarte multe ori mi-am dat seama că răspunsurile date informatorului în celulă trebuie să le repet în fața anchetatorului. Așa că mare specialitate în privința unui ofițer de securitate la ora aceea nu se cerea, ei aveau probabil experiența NKVD-ului, a tuturor acestor forme avansate în anchete încât pentru unul ca mine era simplu să găsească metode de a mă ancheta fără a fi supus la mari sacrificii fizice, care au fost bătăi la nivelul capului, în special a feței, la nivelul feselor și lipsa de mâncare și nesomn.

Anchetele durau 7-10-15 ore, te lăsau 3-4 ore pe scaun, anchetatorul se ducea să bea cafeaua, venea altul, aceleași întrebări, și de aici stăteau în anchetă 10-15 ore, te sleiau total, rămâneai ca o scândură uscată și te trimitea în celulă unde te aștepta o zeamă rece, o apă puțină și aia spălăcită, să te plângi nu aveai cui, singurul care venea în ajutorul tău era informatorul care avea timp și era bine instruit ce întrebări să-ți pună și cum să le pună ca să intre pe sub pielea ta. Trebuie să spun că la 17 ani cum a avut colegul meu, nu era niciunul pregătit să reziste unui sistem informațional; că ei securiștii făceau parte dintr-un sistem ce întrebări trebuie puse deținuților, ce trebuie stors de la ei, ca să poți să obții rezultate, ori noi nu știam aceasta. Așa am intrat 3 luni, anchetat zi și noapte cu anchetatori la anchetă, cu informatori în timpul liber așa că au scos de la noi tot ce le trebuia. Este adevărat că printr-o analiză corectă, la nivelul unui stat comunist opresiv orice formă de manifestare împotriva lui este un sacrilegiu adus statului și trebuie condamnați cei care au adus injurii sau s-au pronunțat împotriva statului.

Cum s-a desfășurat procesul?

Când am intrat în Galați eram singur în dubă pentru că după ce a despărțit lotul nu ne-a urcat pe toți în aceeași mașină, ne-au dus în mașini separate, am fost împreună doar în boxă, cei 3 acuzați. Atunci au fost aduși mulți colegi de liceu să asiste, a fost cazul când avocatului meu i s-a spus să

aibă grijă ce vorbește că boxa se poate deschide și pentru el, moment în care avocatul și-a retras cuvintele de apărare. Pentru mine nu a fost o surpriză faptul că la prima înfățișare procurorul acuzator a cerut condamnarea la moarte a celor 3 inculpați ca să fim dați exemplu pe țară, sigur că am avut puterea să zâmbesc dându-mi seama, menționez că pe vremea noastră am citit „Tânăra Gardă” a comuniștilor de la ruși, acolo unde au spus ei că au făcut nu știu ce anti-guvern, îmi amintesc că nici în Tânăra Gardă cei care au participat la diferite lupte antiimperialiste nu au luat condamnări la moarte și atunci când procurorul nostru ne-a cerut condamnarea la moarte am zâmbit tocmai gândindu-mă la acest lucru. Sigur că la a doua înfățișare cerându-se 25 de ani am început să accept faptul că ne paște un scor mare la anchetă, și s-a adeverit treaba că completul de judecată a dispus 18 ani de muncă silnică pentru mine, pentru colegul meu 18 ani iar pentru cel de 16 ani, 16 ani. Ne-am văzut cu condamnările în buzunar și cu aceasta închei prezența în anchetă. Nu ne-au impresionat anii de detenție, eram entuziasmați pentru că încă se vorbea de venirea americanilor. Eram cu sufletul pe buze că aveam credința că vin americanii, pentru că mai mult decât orice ne-a ținut în picioare, cu toate că mai târziu a fost o mare deziluzie pentru noi.

Ce pedeapsă ați primit?

Pedeapsa a fost de 6 ani de zile, 1 an în Galați, 2 ani în Aiud și 3 ani de zile în colonii de muncă din Insula Mare a Brăilei, aici am trecut printr-un singur lagăr de muncă, cel de la Grădina.

Care erau condițiile la penitenciarul din Galați?

La dormitorul numărul 106 din Galați când am intrat, de acum eram obișnuit cu atmosfera din pușcărie. M-a impresionat lungimea camerei, peste 20 m, înălțime 4 m și peste 100 de paturi așezate în stelaje cu 3 nivele înălțime. Un singur culoar pe mijloc până în spatele dormitorului, în capătul extrem de o parte și de alta rânduri de paturi. O mare de oameni, o căldură insuportabilă, un miros insuportabil cu care ne-am învățat și astfel am intrat în atmosfera definitivă a deținutului politic. Am fost luați de șeful de cameră, duși mai în spate pentru că pe măsură ce venea ultimul te duceai în spatele dormitorului unde te apropiai de wc, o perdea care adăpostea un hârdău mare unde mirosul era mai puternic cu cât te apropiai. Acest lucru te impresiona la început dar după câteva zile te obișnuiai.

Omul își pierde calitățile umane și intra într-o fază animalică în care conta doar somnul, mâncarea și dacă reușeai să le ai te mai interesa ba o limbă franceză, ba un discurs politic, o lecție de istorie, geografie. Rolul principal în această atmosferă îl aveau două elemente: cel informațional al Securității, reprezentat de șeful de cameră - turnătorul numărul 1 al Securității, alături de el era un alt grup de 5-6 maxim 10 care îl informau pe el din fundul încăperii la nivelul 2, 3 al paturilor, informa șeful camerei care tot timpul era chemat la diferite informări pentru că anchetele încă se desfășurau, apăreau ca martori în alte procese. Informatorul principal ușura munca anchetatorului.

Viața se oprea la 2 elemente de bază: masa și somnul. Deja a trebuit să intrăm într-o fază în care trebuie să te convingi singur: „Am de acum 18 ani de executat, va trebui să fiu hotărât ce trebuie să fac, să mănânci orice, să dormi oricât se poate de bine, să execuți ce ți se spune, la 5 să te trezești, să stai încolonat până la 7 când se dă raportul, în timpul zilei nu te atingeai de pat, stăteai numai în picioare la capătul patului, te deplasai 2-5 m în dreapta și în stânga pentru că nu aveai posibilitatea să te duci de la un capăt la altul, nu pentru că și se interzicea ci pentru că în dreptul fiecărui rând de paturi stăteau alți 8-10 oameni, coborâți din paturi”. Într-o cameră erau peste 120 de oameni dar au fost cazuri când s-a ajuns la 160 de oameni, s-a ajuns să doarmă câte 2 oameni în pat și chiar pe podele.

Cât ați stat în penitenciarul Galați?

În Galați am stat aproape 1 an de zile și alături de mine chiar în comitetul actual am un coleg cu care 5-6 luni de zile am stat în pușcărie, el este ungur și m-a învățat ungurește. Era singura noastră îndeletnicire la acea oră.

Cum era mâncarea?

În privința alimentației de la început trebuie să spun, că pentru această noțiune care este la modă astăzi, mai ales prin faptul că nu mai avem ce mânca pentru noi nici atât nu se pune problema alimentației. Era sub orice critică, amintesc ciorba de murături, de varză acră iar în Galați la modă era să ne îndoape cu varză acră tăiată și dat castronul plin. Asta era și o tentativă de distrugere a sănătății pentru că la foamea care era, un castron de varză murată făcea organismului mai mult rău. Nu se pune problema să discutăm despre alimentație ca noțiune generală. Când era vorba de un supliment alimentar era bătaie pentru că între noi puțini erau cei care își spuneau că înainte de toate trebuie să stăpânească un singur lucru: abținerea de la mâncare, lucru crucial pentru toți deținuții care trec printr-o pușcărie, foamea este elementul cel mai devastator și atunci nu știu de unde am fost inspirat că mi-am spus ai grijă, nu întinde mâna la mâncare și a fost salvarea vieții și atunci constatând acest lucru i-am învățat și pe alții. A întinde mâna după mâncare într-o anchetă, într-un penitenciar înseamnă că 50% din gardă este dată jos și rămâi cu mai puțin de 50 % gardă de apărare și atunci am văzut și am asistat la tot felul de manifestări. Dacă vorbim de mâncare, la Securitate aveam puțină dar regulată, în închisoare regimul alimentar s-a redus în cantitate și calitate încât în urma șederii în pușcărie ajungeai la 45 de kg maxim 50 în funcție de înălțime și structura biologică, stare fizică care avea să-ți prelungească viața dar să fii slăbit și să răspunzi comenzilor.

Ați cunoscut vreo personalitate la Galați?

Da, în anul 1958 am cunoscut în Galați unul dintre marii gânditori Amedeo Dan Lăzărescu care mi-a schimbat punctul de vedere în ceea ce privește orientarea politică. Când am intrat în pușcărie nu aveam habar de doctrină politică a partidelor care pe vremea aceea erau partide burghezo-moșierești exploatoare. Apropiindu-mă de acest om am aflat că în istoria țării au existat și oameni care au gândit pozitiv pentru țară și popor. Singura

mea decepție peste ani a fost că mi-am dat seama că și această politică liberală poate fi și ea găunoasă dacă nu este condusă de oameni destinați acestei idei. Vreau să spun printre altele și în mod categoric că nu doctrina este cea care promovează principiile de bază ale ei, pentru că o doctrină fără oameni nu poate să existe și atunci trebuie să menționez cu tristețe că după 20 de ani de post-revoluție am constatat că cel care duce o doctrină spre victorie nu este doctrina singură ci este omul. Amedeo Dan Lăzărescu era un membru al PNL și unul dintre cei mai pregătiți oameni. M-a impresionat ce capacitate enormă avea, îi spuneam „bibliotecă ambulantă” lucru care după revoluție l-am constatat când am fost de câteva ori la el acasă și am constatat că cel care fusese profesor în pușcărie nu mai era profesor ci un domn „politic” care n-a știut să-și creeze în jurul lui un grup de oameni care să-l protejeze de toate vicisitudinile momentului prin care trecea, de așa natură încât mentalitatea lui să se păstreze și după revoluție. O singură întrebare i-am adresat: „cine este persoana numărul 2 în spatele dumneavoastră?” pentru că eu de la el învățasem că unul dintre promotori tot timpul să nu rămână singur ci să aibă în spatele lui un număr 2, 3, 4. Am făcut imprudența să-l întreb de numărul 2 și menționez că speram că candidez pentru acest lucru și am constatat cu durere că nu a avut noțiunea de numărul 2 în spatele lui, deși în pușcărie mă învățase că fiecare promotor ca să poată să definitiveze ideile trebuie să aibă în spatele lui cel puțin un număr 2.

Cât ați fost la penitenciar ați putut lua legătura cu familia?

Nu, sigur că în mintea unui om liber, mentalitatea unui om nici nu admite acest lucru. Pe vremea aceea nici nu se discuta la nivel de deținuți politici să avem dreptul la pachete, scrisori numai ulterior, după ani de zile, după detensionarea relațiilor internaționale s-a ajuns la concluzia că deținutul politic din România și alte țări din zona de influență a comunismului să primească și ei bucuria de a avea un pachet, o scrisoare ori acest lucru la noi, comuniștii în frunte cu Dej, Ceaușescu au semnat contractele cu capitaliștii pentru că s-au mulțumit să aibă doar semnătură, lăsând modul de aplicare la bunăvoința celor doi și ne-am trezit că pentru un pachet trebuia să cărăm zilnic la distanțe de 200 m cu roaba, 33 de roabe pe zi asta însemnând 3 metri cubi de pământ duși pe digurile care au înființat Insula Mare a Brăilei. Așa am plătit noi, deținuții politici această dramă care s-a chemat primirea unui pachet.

Care era atmosfera la Galați?

Asistam la deplasări lunare dintr-un loc în altul pentru ca omul să nu înceapă să se obișnuiască, să-și limpezească viața într-un anumit grup de oameni. Odată la 2 luni, 2 săptămâni, o lună spuneau încolonarea, bagajele în mână și după mine „Marș”. Noi cu păturile pe cap, ei cu bățul ne conduceau, erai lovit dacă călcai în stânga sau dreapta, pe o parte plecam noi spre dormitorul 10 iar pe partea stângă ieșeau ceilalți din dormitor.

Puteți să-mi povestiți niște momente care v-au impresionat?

Ce m-a impresionat pe mine a fost faptul că în primele momente ale prezenței mele acolo, au venit la mine oameni aparținând diferitelor grupări politice din pușcărie și m-au acuzat. Eu am intrat în pușcărie entuziasmat de faptul că am făcut primul pas împotriva ordinii sociale, a celor care au ordonat și supravegheat demolarea țării și am ajuns în pușcărie în fața unor domni care pretindeau că reprezintă unele partide istorice și care mi-au spus cu toată durerea că am venit tocmai acum când se schimbă guvernul să le iau eu ce au obținut ei prin luptă. Am rămas surprins când îmi reproșau că am venit prea târziu la această masă întinsă când toate bunurile s-au dat iar noi nu mai avem ce căuta în pușcărie pentru că anglo-americanii vor veni pentru ei iar noi nu mai trebuia să venim. Asta m-a făcut să râd, îmi amintesc de unul care m-a impresionat total, mă abțin să spun partidul, se numea domnul Zăgan, atât de convingător m-a discreditat în fața multora, că ce mai caut să împart cu ei bunurile și dreptatea. O mentalitate care te zdruncină! Eu mi-am văzut de treabă, știam pentru ce lupt, știam că lupta este abia începută.

Multe alte evenimente m-au uimit dintre care aș putea reda unul de o stupiditate enormă, în sensul că acolo toată lumea făcea partide, grupuri ș.a.m.d. Dacă analizai te întrebai de ce s-a ajuns în această situație dramatică. Îmi amintesc un caz hilar, trist, când un grup de oameni la etajul 3 făceau guvern. Trebuie menționat faptul că erau cei mai în vârstă impresionați de faptul că timpul se derulează în defavoarea lor, nu aveau astâmpăr, nu reușeau să se lase de idei. Se grupau după idei și începeau să creeze guverne. Pentru mine care venisem de câteva luni când am auzit mi-am dat seama că sunt într-o lume paralelă cu ideile mele. Am fost prudent și mi-am spus că nu trebuie să fiu atras și stop exprimării, să nu vorbesc cu nimeni, să gândești pentru tine și să vezi înainte.

În ce an ați ajuns în lagărul de muncă de la Grădina?

La Grădina am ajuns în 1961.

Care au fost condițiile de la Grădina între 1961-1964?

Aici am fost aduși pentru întărirea digurilor datorită eroziunii apelor Dunării, digurile aveau tendința să se surpe și noi aveam misiunea să întărim aceste diguri. De asemenea era în structura de exploatare, trebuiau înființate noi diguri care să delimiteze anumite suprafețe destinate exploatării. Aici trebuie să menționez că toată munca din această colonie unde erau peste 2000 de oameni, alături era colonia Salcia cu aceeași destinație plus alte colonii: Strâmba, Prundu și altele își aveau rolul de a concentra pe direcții diferite de activitate munca acestor oameni. Rezultatele muncii erau înființarea de diguri, repararea digurilor și munca în agricultură: prășit, recoltat etc.

La Grădina ați fost vreodată bătut?

Bătut de foarte multe ori (râde), bătaia era din orice, absolut orice, bătaia era a doua existență a noastră. Priveai în stânga, în dreapta te loveau,

orice turnător era gata să dea o informație unui milițian care venea să te omoare în bătaie și pentru lucruri care nu îți venea să crezi, adică puteai fi bătut din orice motiv. Eu recunosc cea mai mare bătaie am luat-o în anchetă pentru că ancheta fără bătaie nu exista dar cea mai cruntă bătaie am luat-o în colonia de muncă.

Într-o noapte când primisem o informație, în momentele libere de la 8 seara chiar dacă eram obosiți, unii dintre noi printre care eram și eu povesteam într-un grup de 10-20 de oameni despre ce constatări am făcut în timpul zilei și în același timp aceste momente erau urmate de povestirea unui roman, între noi fiind profesori, doctori etc. oameni care în viața lor au citit multe și pentru ca noi să ne simțim bine unii dintre noi mai povesteam. Și în noaptea aceea mi-a venit mie rândul să povestesc un roman. Era intitulat „Lumină din lumină” și bineînțeles la 12 noaptea eram sus, la etajul 3 de paturi vreo 15-20 de băieți care ascultau. În timp ce povesteam romanul, pe care încă nu mi-am propus să-l scriu, pentru că era romanul meu, nu am reușit să finalizez povestea și pe la 12 aud un ciocănit în gemulețul de jos și unul îmi face semn cu degetul, când milițianul care își făcea rondul pe acolo. Îl știu și cum îl cheamă, Verzea Ion din comuna Ostrov și acest domn mi-a făcut semn „De ce vorbești?” și i-am spus și m-a luat în poarta mare, principală, au tăbărât 3 milițieni pe mine, m-au făcut praf timp de vreo oră și după aia m-au băgat la carceră, la neagra, un spațiu de 1 pe 1, închis total, cu regim special, cu mâncare din 3 în 3 zile, cu lanțuri la mâini și la picioare.

Asta m-a așteptat după bătaie, dezbrăcat și lovit cu parul, cu ce aveau ei la îndemână inclusiv cu bocancii. După această bătaie am fost băgat la carceră, 3 zile nu s-a interesat nimeni de mine, după 3 zile aveam dreptul la un castron de ceai, mâncarea de la ora 12 era sub orice critică și aceasta se repeta din 3 în 3 zile. A fost momentul cel mai crunt pe care l-am trecut în viața mea, am avut condamnare 18 zile, am stat 12 zile acolo după care m-au dus în ambulatoriu - penitenciar cu regim medical - pentru că eram distrofic - distrofici sunt cei sub potența umană - aici se aduceau oamenii care se aflau în ultimul stadiu și bineînțeles și alți oameni care prin natura vârstei ajungeau într-o fază subumană. Așa am scăpat de zona aceea de distrugere totală. Datorită ultimelor zile din ambulatoriu am reușit să ajung din nou la capacitatea unui om sănătos, aproape normal.

Ce puteți spune despre sărbători, Paște, Crăciun? Se pomenea măcar de acestea?

Acestea nu existau, nu se producea nimic în sensul unei sărbători normale. De foarte multe ori cu ocazia acestor sărbători se produceau deplasări când eram în regim celular în special, tocmai în acea zi aveau de gând să ne schimbe dintr-o celulă în alta. Și asta înseamnă în loc să stăm și noi să ne gândim la momentele divine, la momentele pe care le trăiam alături de familie dintr-o dată toată treaba era alta, aveai grijă să-ți pui, să-ți aduni ce mai aveai prin pat, haine, lucruri să stai echipat să aștepti să pleci, așteptare care însemna 4-5 ore. Până seara stăteai în picioare, nemâncat pentru că în acea zi de la 12 nu se mai dădea mâncare și așteptai să te

schimbe dintr-o celulă în alta. La urma urmei nu însemna nimic, nimeni nu avea nimic de câștigat singurii care se bucurau de acest lucru erau probabil cei care inițiau aceste evenimente respectiv securistul sau cel care urmărea în mod intenționat starea de nervi a acestor oameni, psihologia omului închis, supus acestor mișcări îl vedeai cum pentru el era ultima lui rezistență. Oricâtă energie aveai în tine când vedeai răutatea cu care erai tratat simțeau zădărnicia efortului de a mai rezista, tocmai acest lucru fiind urmărit de securiștii coordonatori, să ne distrugă rezistența psihică și uneori reușeau. Singurul lucru este că așa este ființa umană poate, ajunși din nou în liniște în noi reverberau ideile noastre și ne întregeam din nou sufletește astfel că în 2 luni eram din nou capabili să rezistăm la o astfel de manevră.

Ați întâlnit vreo personalitate la Grădina?

La Grădina nu. Personalitățile în zona de lucru erau din ce în ce mai limitate. De ce? În general marii gânditori negativiști au ajuns la concluzia că în sistemul concentraționar din pușcării nu aveau cum să ducă la izolarea personalităților pe anumite celule, camere și atunci când au înființat lagărele de muncă și-au spus, nu îi mai scoatem peăștia buni, pe intelectuali la muncă, îi ținem în rezervă să moară cât mai mulți și dincolo, afară să scoatem elementul pe care îl putem reeduca. Prin prisma acesteia au făcut o separație între cei mai deosebiți, ideologii doctrinelor, intelectualii și celelalte categorii.

Povestiți-mi, vă rog, despre momentul eliberării.

Aici este un moment care trebuie să îl asimilez cu noțiunea de porumbel. Evenimentele se precipitau în 1964 așa de rapid încât nu aveai timp să te gândești, așa veneau zilele de eliberare. În vreo 10 zile prin luna aprilie s-a zvonit că ni se dă drumul și imediat a doua zi a venit un locotenent și a început să facă trierea și acel locotenent a fost numit „porumbelul păcii” și vă dați seama acest porumbel era tot un securist dar ajunsese atât de dorit încât noi i-am zis pe bună dreptate porumbelul păcii. Și abia îl așteptam nici nu mâncam bine dimineața și el era primul la sala de mese și citea tabelul cu cei care se eliberau a doua zi. În ziua aceea în care anunța deja se elibera primul eșalon și se pregătea cel de-al doilea. Eșalonul avea între 50- 100 de oameni.

Îmi amintesc în ziua în care am fost anunțat nici nu am mâncat de bucurie, am fost duși să ne adunăm ce mai aveam prin baracă, hainele, bocancii pe care trebuia să le dăm în primire și de undeva, din magazia pușcării erau scoase hainele noastre: un costum ținut acolo de 6 ani, o cămașă care eu am păstrat-o vreo 3-4 ani după eliberare și am mai păstrat și 20 de grame de pâine care ni se dădea în zilele de repaos. Acest lucru l-am păstrat neștiind că mă voi elibera, păstram bucata de pâine ca un talisman și la plecare am putut să strecur într-o hăinuță iar în minte am păstrat singurul poem care se cheamă „Faur”, îl am astăzi în lucru după 20 de ani, am reușit să mă adun și să refac acest volum de poezii și îmi amintesc când ne-au împărțit pe destinații, în Brăila au mers majoritatea pentru că de aici se lua trenul spre alte puncte din țară dar în Brăila când am coborât am fost singur

din eșalonul meu. În port am fost ancorați am întrebat cu ce să ajung, s-au mirat unii când puneam întrebări. Până acasă am mers pe jos. Când m-am apropiat de casă am întrebat pe un puștan de fratele meu și i-am spus să se ducă până acasă să îi spună lui Stelică și s-a dus și într-un sfert de oră m-am întâlnit cu fratele meu.

Cum ați reușit să vă reintegrați în societate?

Eram hotărât să intru cu pieptul deschis pentru că eram conștient că altfel nu se poate să înaintez. Când mi s-a spus să mă ducă la Miliție să mă prezint milițianul care mă aștepta mi-a zis că sunt 7 IAS-uri în zona Brăila unde pot să lucrez eu i-am refuzat și mi-am văzut de treabă. A doua zi m-am dus și m-am înscris să termin liceul, m-am angajat la un combinat ca să am o activitate curentă și să ies din zona unde mă puteau urmări ei. Eram hotărât să lupt iar împotriva lor lovindu-i din interior. Singurul lucru este că nu am reușit. am ajuns la facultate în primul an am fost președintele Asociației Studenților iar când în anul doi trebuia să mă facă membru de partid au văzut că sunt un fost deținut politic, m-au demolat și în acest fel a eșuat ideea mea de a-i lovi din interior.